

man lod det komme an paa frivillig Overenskomst; men, mine Herrer, der ligger en Kjendsgjerning for, som ikke kan lades ude af Sigte. Medens Fæstevæsenet er det Oprindelige og Forpagtninger efter Forordningen af 1792 kun det rent Accessoriske, der i de første 50 Aar, hvori de bestode, vare saa godt som aldeles upaaagtede af den Part, til hvis Fordel de nærmest vare indførte, ligger nemlig den Kjendsgjerning for, at der er ikke mindre end 30 Godser her i Landet af dem, man maa betegne som de større, deriblandt ikke saa ganske saa Majorater, hvis Giere eller Besiddere ikke have fundet sig opfordrede til at følge den Anvisning, som Loven af 19de Februar 1861 har givet dem, og ikke have villet bidrage til at fremme det Maal, som Regjeringen gennem en lang Række af Aar og begge Rigsdagens Afdelinger have vedkjendt sig som det, man skulde stræbe hen til. Jeg siger, at paa disse 30 Godser foreligger der den Kjendsgjerning, at der siden Loven af 1861 ikke er solgt en eneste Gaard, hvorimod der er staaet ind paa at benytte den Bet, som Forordningen af 15de Juni 1792 § 11 aabnede til at undrage sig den Virkning, som Loven af 19de Februar 1861 aabenbart tilføjede. Paa adskillige andre Godser har der vel vist sig nogen Tilbøielighed til at sælge, men der er dog ogsaa paa disse dels forekommet nye Vortfæstninger — hvorimod der ganske vist Intet kan siges — og dels har man benyttet denne Forpagtning paa 50 Aar. Jeg er imidlertid ikke istand til at udtale mig om den egentlige Betydning af denne dobbelte Fremgangsmaade, idet jeg ikke kan se, hvilken af dem der er den ældste, og forsaavidt den at fæste bort er den ældste og derimod den at sælge er den yngre, finder jeg ikke nogen Anledning til at dvæle derved, thi det viser dog ialtsald, at Gierne om end efter nogen Betænkningstid ere komne ind paa at ville medvirke med Rigsdag og Regjering til at naa det Maal, som vi her i Landet have sat os for Landvæsenets Udvikling. Men jeg kan derimod ikke nære nogen Tvivl om, at det umuligt kan have været Meningen, at der skulde staa en saadan Bet aaben til at undrage sig Følgerne af Loven af 19de Februar

1861, og netop for om muligt at undgaa det Spørgsmaal, som for mig stiller sig som uundgaaeligt i Tidens Længde, dersom det ikke lykkes at faa det løst ved frivillige Overenskomster, har jeg troet, at man, som sagt netop i de frivillige Overenskomsters Interesse, burde stoppe den Udvei, som neppe har staaet for Tanken, dengang man vedtog Loven af 19de Februar 1861, thi man vilde da uden Tvivl ikke have undladt at gjøre det, jeg nu tillader mig at foreslaa, nemlig at parallelisere dette Forhold, navnlig overfor Staten, med Fæstevæsenet. Men videre forekommer det mig heller ikke, at den forstandige Hensigt kan fordrø, at man skal gaa. Jeg tilstaaer, at jeg ikke ret begriber, hvorfor man skulde forhindre det frie Valg for Brugerne og Gierne til at forene sig om enten at fæste eller forpagte, idet der jo om disse Bete ogsaa paa en vis Maade paralleliseres med hinanden overfor Staten, og medens de begge opfylde det, Staten maa forlange, nemlig den lange Aarrække, dog aabenbart alligevel bliver en Principforskjel imellem Fæstet og Forpagtningen, saa at det kunde være af Interesse for begge Parter at kunne vælge, hvilket der convenerer dem bedst; jeg ser ikke, at der efter den Hensigt, jeg har havt, nemlig at forhindre Folk fra at undrage sig Virkningerne af Loven af 19de Februar 1861, er nogen Opfordring for os til at gaa videre end af Regjeringen oprindeligt foreslaaet, navnlig til at negte de Paagældende Frihed til forøvrigt at vælge, hvilken Form de ville. Derfor skal jeg tillade mig allerede nu at anmelden, at jeg ønsker til 2den Behandling at stille Forslag om at restituere Lovforslaget saaledes, som det er kommet fra Regjeringen, i alt Fald med de Modifikationener, som jeg ved Forhandlingen i det andet Thing har maattet erkjende for at være Forbedringer af Regjeringens Forslag. En saadan Forbedring vil man have fundet i et Forslag til § 5, i hvilken Paragraph der ganske vist er en Mangel paa Udførlighed. Dette Forslag bortfaldt imidlertid ved den fete Afstemning, og jeg ønsker nu at optage det, for at gjøre Loven saa god som mulig.

Fischer: Jeg er neppe det eneste af